

Reportáž: JAK BÝT PŘI TOM

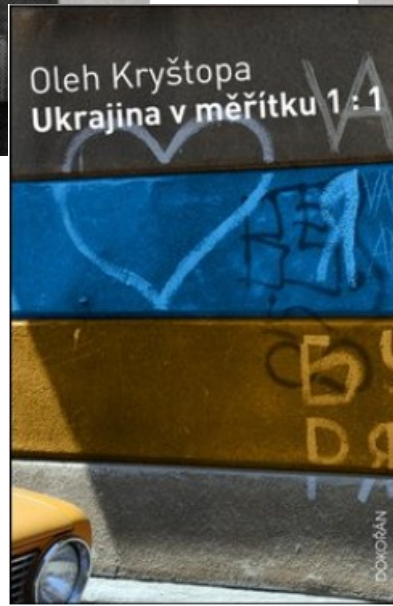
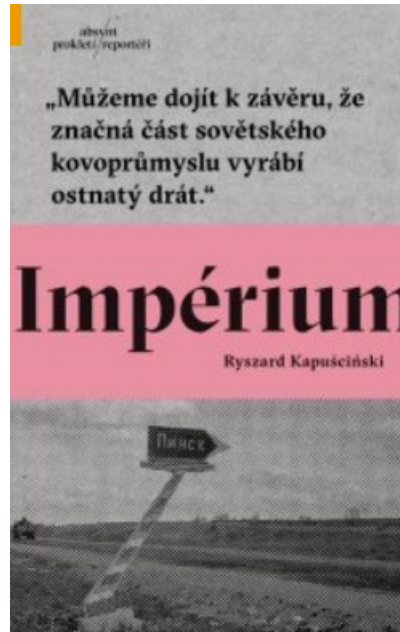
Jak napsat reportáž a jak o ní přemýšlet

Jana Ustohalová, Seminář Reportáž

Příprava reportáže

- **Číst, číst, číst** – beletrie, všeobecný přehled, zpravodajství, reportáže (vydavatelství Absynt, polská reportážní škola, kvalitní reportáže např. Respekt, HN, Alarm, Deník N, česká i slovenská! verze. Čím sečtělejší, tím větší schopnosti zacházet s jazykem máte, to se týká především beletrie, krásné literatury.
- **Rešerše tématu** – zaberou čas! Hodně času
- **Terén** – dobrý novinář jde vždy do terénu podívat se na místo a prozkoumat ho
- **Mluvit s lidmi** – face to face!
- **Přemýšlení** o struktuře – jak to napíšu?
- <https://denikn.cz/290345/neda-se-tu-zit-napsaly-ucitelky-poslancum-a-prijel-okamura-pribeh-mesta-kde-vyrostli-bratri-capkove-a-ktere-znicil-obchod-s-chudobou/>

Číst, číst, číst

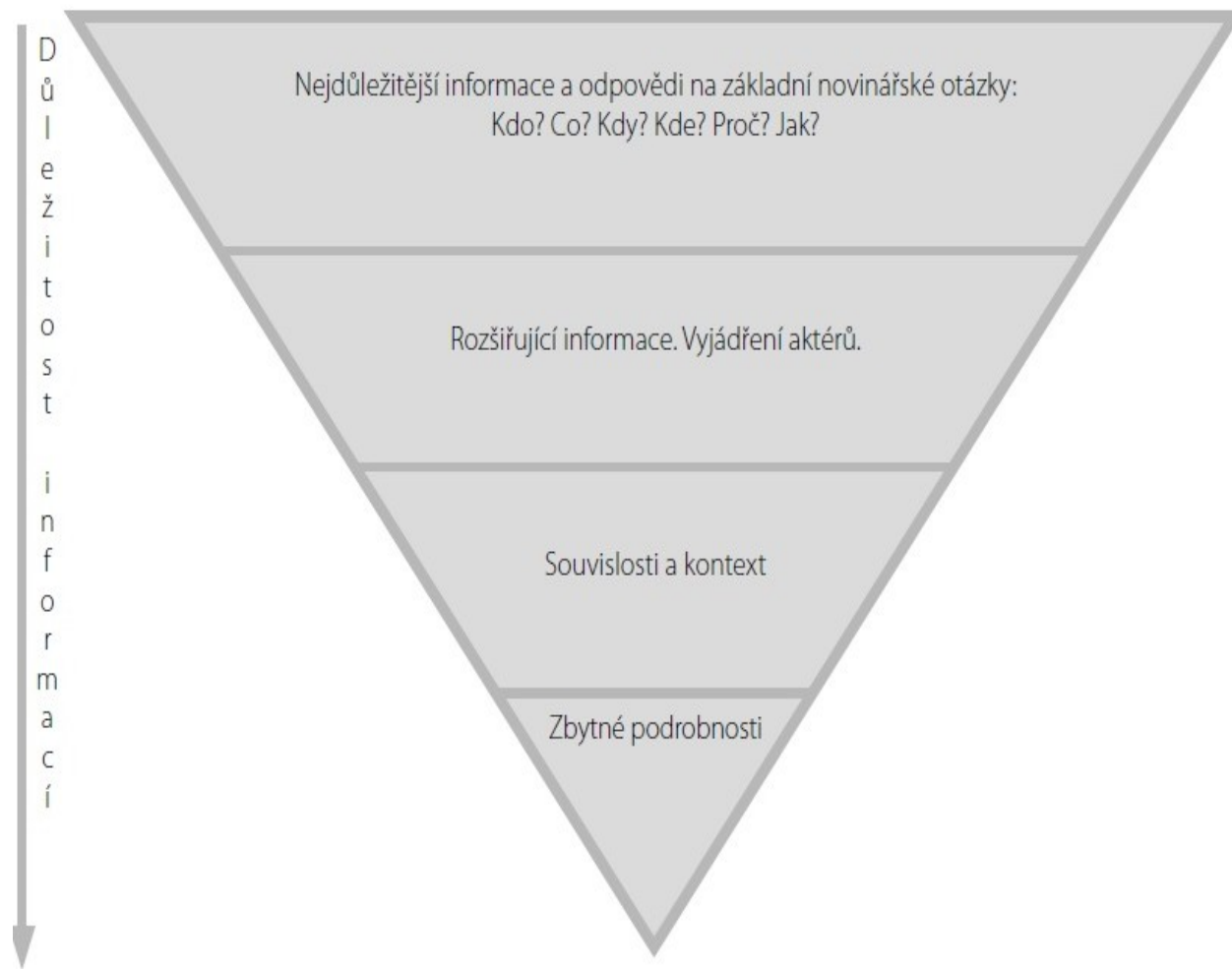
Některé druhy reportáží podle oblasti

- **Zpravodajská, politická** – může být kratší, objevuje se běžně jako rychlý **aktuální** vhled do místa, události. Jde o rychlost, ne o krásu.
- **Společenská** – Respekt, Silvie Lauder, Petr Horký; Reportér – Tomáš Poláček (gonzo), HN – Vladimír Ševela, Deník N – Jana Ciglerová
- **Válečná** – Deník N – Petra Procházková (dříve Jaromír Štětina), Aktuálně – Josef Pazderka, ČT – Jakub Szántó, na volné noze – Markéta Kutilová, Lenka Klicperová
- **Zahraniční** (nezaměňovat s cestopisem!) – Voxpot – Vojtěch Boháč, Respekt – Tomáš Brolík, Tomáš Lindner a další.
- **Sociální** – Alarm – Saša Uhlová, Respekt – Ivana Svobodová, Aktuálně – Martin Biben

Princip obrácené pyramidy

Zatímco zpravodajství nám musí odpovědět na základních pět otázek (CO? KDO? KDY? KDE? PROČ?) a podle principu obrácené pyramidy postupujeme od nejdůležitějšího k nejméně důležitému a má být především jasné a stručné, u reportáže je postup často opačný.

Autor musí čtenáře zaujmout příběhem, často jde spíš o literární text, takže začíná nějakým detailem.

KDYŽ SPADLA BOMBA

Slečna TOŠIKO SASAKI, úřednice osobního oddělení Východoasijských válcoven plechu, se právě otočila na kolegyni u sousedního stolu, aby jí cosi řekla.

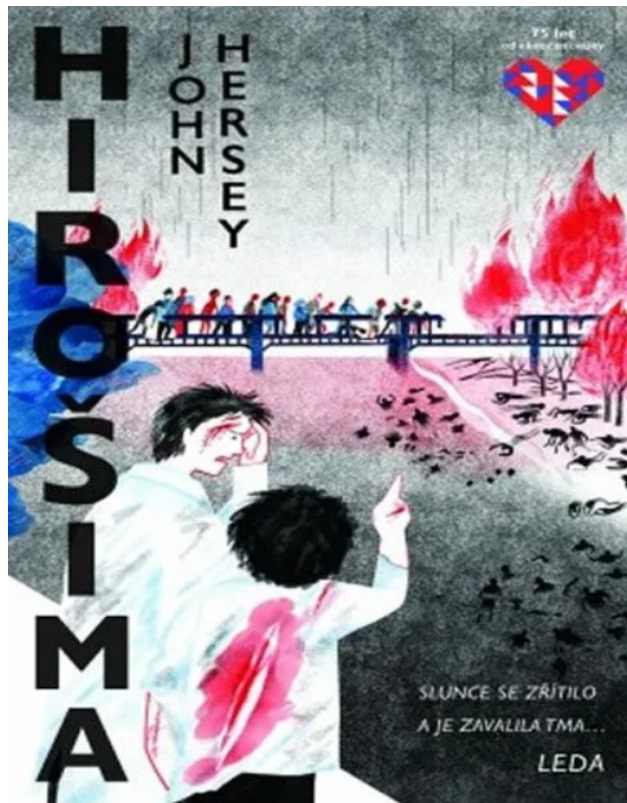
Doktor MASAKAZU FUDŽII v té chvíli usedal na terase své soukromé nemocnice, aby si přečetl ósacké noviny *Asahi*.

Paní HACUJO NAKAMURA, vdova po krejčím, pozorovala kuchyňským oknem souseda.

Otec WILHELM KLEINSORGE, německý kněz, odpočíval na lehátku v misijním domě a četl jezuitský časopis.

Doktor TERUFUMI SASAKI, mladý chirurg, krácel po nemocniční chodbě a v ruce nesl zkumavku s krví na Wassermannův test.

Reverend KIJOSHI TANIMOTO, pastor hirošimské metodistické církve, zastavil s vozíkem před domem bohatého muže na předměstí Hirošimy a chystal se z vozíku vyložit šatstvo.

<https://denikn.cz/236662/noc-kdy-zabijeli-jmenem-naroda-obet-vukovaru-a-muka-na-praseci-farmovcara/?ref=tema>

Zdenko Novak běží sychravou listopadovou nocí. Lapá po dechu a nevidí si pod nohy, ale ví, že se za žádnou cenu nesmí zastavit, že musí utéct světlu traktoru, co si kousek od něj razí cestu tmou. Běží, ačkoli ho všechno bolí, ačkoli na něm zasychá krev a pot mu do očí žene špínu. Běží kukuřičným polem, pořád dál, zakopává o suché pahýly, a když se ozvou výstřely, cukne sebou.

Ale nezastaví se. Běží. A jako jediný přežije.

Bíli se tu přestali cítit bezpečně. Romové žijí v tom, že je chtějí vyhnat. Reportáž z města, které zničil obchod s chudobou

JANA USTOHALOVÁ

Odebírat e-mailem

V samoobsluze vedle úpické polikliniky upozorňuje zákazníky cedule, aby si dali pozor na krádeže. Foto: Ludvík Hradílek, Deník N

Učitelky ze základní školy v Úpici napsaly dopis poslancům. Nevědí si rady s romskými dětmi, které jejich rodiče neposílají do školy. Následně do města v Podkrkonoší dorazil šéf SPD Tomio Okamura. Absence dětí ve škole je ale jen částí problému ve městě, které je obětí obchodu s chudobou, nezaměstnanosti a drobné kriminality.

V samoobsluze na ulici Bratří Čapků vítá příchozí u vstupu velký nápis: „Upozornění. Vzhledem ke zvýšenému počtu krádeží peněženek prosíme zákazníky o zvýšenou pozornost.“

Podivíte se: „Opravdu se tu tolik krade?“ Prodavačka přikývne. „Takhle.

Příklady

- Jak se dostat do neznámého,
- problematického či nebezpečného
- prostředí, koho kontaktovat
- <https://denikn.cz/240129/>
- [o-zfetovane-madone-beznadeji-v-blate-](#)
- [a-toluenu-za-osm-eur-jak-ziji-tisice-lidi-](#)
- [z-ghetta-kteri-nikoho-nezajimaji/](#)
- [?ref=tema](#)

Reportaz Komske osady Slovensko 26. listopadu 2019 6:33

O zfetované madoně, beznaději v blátě a toluenu za osm eur. Jak žijí tisíce lidí z ghetta, kteří nikoho nezajímají

JANA USTOHALOVÁ

+ Odebírat e-mailem

Na skoro sedm tisíc lidí je tu jen pár kontejnerů. Odpadky se proto válí úplně všude. Foto:

Co je potřeba pro dobrou reportáž?

Kontext.

A neustále se ptát **PROČ?**

Kvalitní reportáž zabere mnoho času a poměr cena x výkon je nesrovnatelný s rychloobrátkovými zprávami. Proto z médií mizí, ne tak rychle jako regionální žurnalistika, ale přesto mizí.

Reportáž je přitom **královna žurnalistiky**, je to nejtěžší žánr, na kterém může autor prokázat svoje mistrovství.

Rešerše, terén, psaní – to vše zabere minimálně několik dní práce, vezme mnoho energie fyzické i psychické, často nepohodlí. Dobrá reportáž nevznikne za den nebo za dva.

Bez kontextu autor vlastně netuší, co se mu odehrává před očima, není schopný správně vyhodnotit realitu.

Jak je důležitý kontext viz video:

https://www.youtube.com/watch?v=F9khicIEy_o

Jak je důležitý kontext, tedy orientace v prostředí, v němž se novinář pohybuje a v tématu, o němž píše, je patrné především když do regionů přijede novinář z Prahy.

DENÍK

koronavirus Americké volby Svět Ekonomika Komentáře Studio N E-s

Brno Chudoba Reportáž 8. ledna 2019 8:40

„Ta lokalita je boží.“ Brněnský Bronx se mění, místo chudých Romů přichází střední třída

JANA USTOHALOVÁ

Odebírat e-mailem

iDNES.cz / ZPRAVODAJSTVÍ

Domácí Zahraničí Krimi Kraje Ekonomika Kultura Finance

Premium

Nebezpečná místa Česka: brněnský Cejl. Místo, kde vidíte policii jen projíždět

Fotogalerie

+3

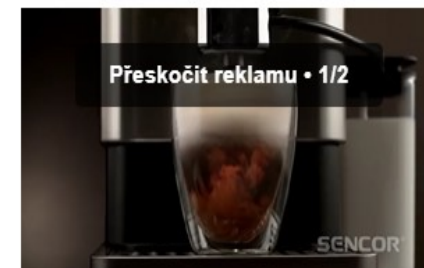
19. září 2020

Reportéři MF DNES mapují místa, která podle statistik nejsou výjimečně nebezpečná. Ve skutečnosti jde o no-go zóny, kterým se lidé raději vyhnou, kde se krade, fetuje, přepadává a jen málokterý z případů lidé ze strachu nahlásí. Tentokrát navštívili obávaná zákoutí Brna. Nejhorší jsou Cejl a Rocky bar u nádraží.

„Já mám klid, na mě si netroufnou. Vědí, kam patřím,“ potáhne z cigarety mladík a nepřítomně se zadívá do dále. „Táta byl nájemný vrah Hájek. Uřezával lidem hlavy,“ dodá mrazivě rozvážně. S ledovým klidem vypráví o muži, který pracoval jako zabiják pro zavražděného kmotra Mrázka a v devadesátých letech například zastřelil nepohodlného novináře Václava Dvořáka. Od roku 2001 je neznámý.

Přeskočit reklamu • 1/2

Jak napsat dobrou reportáž?

- Autor je očima a ušima čtenářů. Musí jim co nejlíp přiblížit téma, jako kdyby byli sami na místě!
- Lze psát v ich formě, pro komfort čtenářů je ale lepší er forma.
- Nezapomínejte, že vyprávíte příběh!
- Vždy je poznat, když autor nezná kontext, neudělal si rešerše.
- Důraz na rytmus textu, jeho strukturu. Používá se forem a postupů ve scénách jako v divadle nebo ve filmu. Je třeba dávat ale pozor na jejich provázanost, logiku. Byť jde o psaný žánr, musíte pracovat s vizualizací tématu. A k tomu používáte jako nástroj mateřskou řeč, kterou musíte výborně ovládat.

Na čem lze postavit reportáž?

- Téma může být jakékoliv (gonzo).
- Lze postavit na detailu, místu, zajímavosti, silném okamžiku, příběhu.
- <https://denikn.cz/236662/noc-kdy-zabijeli-jmenem-naroda-obet-vukovaru-a-muka-na-praseci-farme-ovcara/?ref=tema>
- Na příběhu, místu, člověku, události, tématu. Tématem mohou být třeba i knihovny. A můžete jej sbírat libovolně dlouho, klidně 20 let. Proto je důležité naučit se dělat podrobné poznámky, které vám umožní se vrátit k atmosféře.

Co musí mít dobrá reportáž?

- Atmosféru a emoce!
- I když ji píšete v delším časovém horizontu, je důležité si dělat dobře poznámky, které vám umožní vrátit se k atmosféře.
- Protože lidé si text lépe zapamatují, když jej mají spojený s emocemi, pokud možno pozitivními. Proto je dnes zpravodajství maximálně postavené na emocích – ale negativních, protože ty přetrvávají déle (vztek, frustrace). Nejde o krásu, ale klikance.
- Rytmus – musí se střídat akční živější pasáže s popisnějšími, aby si čtenář zvláště při delším textu mohl oddechnout. Pointa – může a nemusí být.

Co nesmí mít dobrá reportáž?

- **Pasiva NE!**
- Co nejmíň **floskule, fráze a klišé**, která zamlžují děj, protože si pod nimi každý představí něco jiného. (Vladimír Just – Slovník floskulí).
- Floskule je vyprázdněný výraz, který nadužíváním ztratil obsah.
- Klišé je stereotyp, často opakované spojení představ nebo slov. Banalita.
- Fráze dtto
- Pozor na **anglicismy!**
- Je to o tom..., (angl.) údajně, nicméně, prý, přišlo mi (germanismus), apod., atd., aj., (zkratky!), prostě, jako (vycpávka, vata), aby (muž postavil dům, aby mu ho smetla voda).
- **Proběhlo, konalo se, jednalo se, realizovalo se** – NE!
- (to je opět jen důkaz špatné a malé slovní zásoby)

Newspeak a ptydepe

- (Orwell – 1984, Havel – Vyrozumění)
- Přeneseně pro označení jakéhokoliv oborového slangu, okolním lidem nesrozumitelného. Odosobňuje, abstraktňuje, zamlžuje.
- Policisté, právníci, úředníci, politici, doktoři...
- Realizoval znásilnění na poškozené, lékař odrodil tisíce matek, právníčina.
- Musí se překládat do normální řeči, ale autor musí termínům sám rozumět, znát definice pojmů.
- Např. velmi pozor na velmi časté zaměňování: trestní oznámení x obvinění x obžaloba x občanskoprávní žaloba

Jak citovat?

- **Není nutné citovat slovo od slova**, jde o psaný text, kde byste naopak přesným přepsáním toho, co respondent říká, z něj udělali dementa.
- Musíte myslet na to, aby se čtenáři vyjádření dobře četlo, sdělení bylo jednoduché a přitom zůstala **pravdivá podstata sdělení**.
- Naučit se dělat poznámky, protože jsou prostředí, kde nelze používat diktafon, např. věznice.
- **Reportáž není slohovka**, žádné dlouhé popisování!
- Otázka **AUTORIZACE** – tiskový zákon ji novinářům neukládá, novinář/médium je ale zodpovědný za pravdivost informace, kterou publikuje

Jak důležitý je úvod? Nejvíc

- Musí být promyšlený, vtáhnout do děje, zaujmout. Začínáte vždy úvodem, protože vás to donutí promyslet celou strukturu reportáže.
- Přímý skok do události x popisující
- <https://denikn.cz/127099/uplacial-jsem-cihly-postavil-dum-pak-vic-prselo-a-dum-spadl-reportaz-z-romske-osady/>
- Mária Lichvárová postává na břehu potoka. V korytě plném hnědé špinavé vody po zářijovém dešti stojí nahé děti a perou prasečí střeva. „Co to tam proboha děláte?“ zavolá na ně. „Pereme střeva, bude goja!“ I na tu dálku je vidět, že se sice třesou zimou, ale už se těší na tradiční pochoutku chudých Romů. Matka jim ji udělá z brambor, cibule a česneku, jimiž naplní střeva vypraná v potoce.
- <https://denikn.cz/197168/stal-se-ze-me-levicak-potkal-jsem-sveho-panaboha-doma-mi-hrozili-znasilnenim-pribehy-cechu-kteri-pomahali-uprchlikum/>
- Úzkou asfaltovou silničku mezi poli přetíná v jednom místě zrezivělá jednokolejná železniční trať. Vede přímo na srbské hranice, které poznáte podle třímetrového dvojitého žiletkového plotu, jenž se táhne po celém obzoru. Podél trati vede prašná polní cesta, projít po ní necelý kilometr až k plotu je ve spalujícím poledním žáru stejně náročné jako před čtyřmi lety. V prachu se válí sešlapané špinavé PET lahve. Mají růžové vršky, stejně jako ty, které tehdy rozdávali dobrovolníci tisícům vyčerpaných lidí, kteří přicházeli ze Srbska.

- Titulek = pozvánka k článku, čtenář si ho musí všimnout, měl by ho nalákat, aby zpozorněl. Umění dobrého titulku je velmi vzácné. Deník N vs. Aeronet

Titulek a perex

- Perex = kraťas. V několika jednoduchých větách shrnuje, co článek obsahuje.

Kirill Ščeblykin

Neúnavný dřič i útočný populist. Kdo je muž, který zřejmě porazí Fica

Lukáš Prchal

Petříček: O cestě Mynáře a Nejedlého do Číny jsme věděli. Co je na tom zvláštního, že tam jeli?

Barbora Janáková

ČSSD zrušila vlašimskou buňku, tvrdí, že falšovala dokumenty. Je to msta, nemáme černé duše, brání se „rozpuštění“ členové

Jana Ustohalová

Debata N: Normalizace nám koluje v krvi. Měli bychom jí říkat abnormalizace, vyrovnají se s ní až naše děti

Renata Kalenská

Nemůžete vinit Boha z toho, že nás blbě stvořil, říká katolický rebel Kordík

Home > Z domova

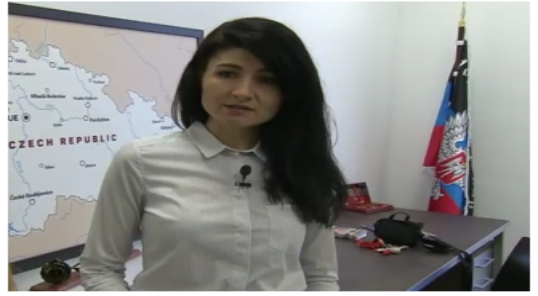
Z domova

Dva největší poskytovatelé emailových schránek v ČR přestali klientům odesílat emaily, jestliže obsahují URL odkazy na články z údajně pro-ruského a dezinformačního Aeronetu! Seznam.cz a Bakalovy emaily Centrum a Atlas nově odmítají odesílat a doručovat emaily v závislosti na filtru, jenž obsahuje závadové a nežádoucí adresy, které se neslučují s politikou a názorovým přesvědčením společností poskytujících freemailové služby! Skandál se zahazováním emailů z přelomu let 2017 a 2018 tak má po 2 letech mnohem brutálnější pokračování!

Úno 28, 2020

Dva největší poskytovatelé emailových schránek v ČR přestali klientům odesílat emaily, jestliže obsahují URL odkazy na články z údajně pro-ruského a dezinformačního Aeronetu! Seznam.cz...

Nela Lisková odpálila bombu na Svobodném vysílači CS, odhalila zdroj informací o tom, že SPD nabídla vybraným členům Národní domobrany místa na kandidátkách do podzimních voleb! Praskla informace i na Tomia Okamuru, že dal ruce pryč od Donbasu ze strachu, že mu BIS půjde po krku! Marek Obrtel na Donbas neodjel, protože mu to zakázala manželka a tchyně! Nela Lisková se půl roku nemohla přihlásit na email ND, tvrdili jí, že to byla technická závada! Šokující palba odhalení a faktů ze zákulisí Národní domobrany, která vámi naprosto oťrese, co se děje v zákulisí ND a SPD!

Úno 24, 2020

Nela Lisková odpálila bombu na Svobodném vysílači CS, odhalila zdroj informací o tom, že SPD nabídla vybraným členům Národní domobrany místa na kandidátkách do...

Kontext vs. manipulace

- **Reportáž Jana Šibíka**
- https://www.youtube.com/watch?v=F9khicIEy_o
- Klasický případ vytržení z kontextu
- **MF Dnes**
- https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zaskolactvi-absence-skola-deti-socialni-davky.A200220_200156_domaci_cern
- https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rotava-bydleni-chudoba-socialne-slabi.A200117_214558_domaci_mama
- https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vyloucene-lokality-ghetta-bydleni-lide-se-nechteji-stehovat.A191111_113349_domaci_chtl
- velmi složitou problematiku sociálního vyloučení popisují bez expertizy, vlastní zkušeností bílého slušného majoritního obyvatele, povrchně, bez znalosti kontextu – bordel na ulici, sice splní povinnost mluvit i s těmi, kterých se to týká, ale je vidět odtažitost a zpochybňování, nedůvěra. Staví je do role viníků, ne obětí.

Co byste ještě měli vědět

- Autor stojí jako **vypravěč** mezi textem a čtenářem. Skládá a tvoří čtenáři perspektivu. Vypráví co kdo dělá a říká, co se odehrává. Ukazuje mu, které skutečnosti jsou zajímavé. **Zapojuje čtenáře do prostředí a událostí.**
- Ptejte se respondentů, jak se cítili, co si mysleli, abyste mohli co nejlépe popsat atmosféru a jejich motivy.
- **S kontrastem a napětím** pracujte s rozmyslem, aby text čtenáře nevyčerpával.
- Kratší výkladové pasáže roztroušené v textu – viz rytmus textu.
- Ačkoliv reportáže používají beletristické postupy, **nejste spisovatelé, ale novináři!** Jste vázání pravdivostí příběhu a musíte jej poctivě sdělit čtenářům. Spisovatel si může vymýšlet, novinář ne!
- Nikdy nepopíšete všechno, neuvidíte všechno, nedostanete se ke všem faktům, lidem a dějům. Vždy popisujete jen **výsek reality.**

Příklady

- **Historická reportáž**
- <https://www.respekt.cz/tydenik/2019/3/tema-dva-zivoty-jana-palacha>
- Teploty během tohoto lednového čtvrtka kroužily kolem nuly, a i když nesněžilo, na část Prahy padla mlha tak hustá, že málem zabránila týmu fotbalové Sparty v odletu do Jižní Ameriky. V kině Lucerna dávali *Angeliku*, ve vinohradském divadle hráli *Pygmalion* a televize večer vysílala filmovou povídku *Bahno*. Noviny řešily nedostatek jablek v obchodech, málo uhlí ve školách, „smělý manévr sovětských kosmonautů v kosmu“ i fakt, že v Ústí nad Labem otevřeli první finskou saunu. Ve Španělském sále Pražského hradu začala v devět ráno schůze vedení komunistické strany s běžným programem dalšího neohroženého zlepšování života socialistické vlasti a předseda československé vlády Oldřich Černík ujišťoval na titulní straně Rudého práva veřejnost, že mlčení sdělovacích prostředků o armádách zemí Varšavské smlouvy, které zemi obsadily před necelými pěti měsíci, odpovídá realitě. „Situace“ se přece již „uklidnila“.
- <https://denikn.cz/215847/hral-pokazde-toho-hodneho-s-medovym-hlasem-bata-mel-v-stb-na-starost-protirezimni-mladez/>
- „To je ale náhodička!“ Tuhle větu si bude Petr Pospíchal pamatovat do konce života. Byla totiž pokaždé tím prvním, co slyšel od „svého“ estébáka Miloše Bata, když jej přišel zadržet nebo jej odváděl na výslech.
- Příběhy obou mužů se protínaly skoro 13 let, od roku 1977 až do listopadu 1989, setkali se mnohokrát. Bata Pospíchala zatýkal poprvé v říjnu 1977, jako jednoho z nejmladších chartistů a disidentů. To bylo Pospíchalovi sedmnáct a půl. A přišel jej sebrat taky naposledy, v říjnu 1989, kdy do pádu komunistického režimu zbýval měsíc.

Příklady

- Jak se dostat do neznámého,
- problematického či nebezpečného
- prostředí, koho kontaktovat
- <https://denikn.cz/240129/o-zfetovane-madone-beznadeji-a-toluenu-za-osm-eur-jak-ziji-ti-z-ghetta-kteri-nikoho-nezajimaji?ref=tema>

Reportáž • Romske osady • Slovensko 26. listopadu 2019 6:33

O zfetované madoně, beznaději v blátě a toluenu za osm eur. Jak žijí tisíce lidí z ghetta, kteří nikoho nezajímají

JANA USTOHALOVÁ

+ Odebírat e-mailem

Na skoro sedm tisíc lidí je tu jen pár kontejnerů. Odpadky se proto válí úplně všude. Foto:

Příklady

- Příběh domu, jeden den člověka, zpravodajská aktuální událost (demonstrace, blokáda)
- <https://denikn.cz/125286/unikatni-vile-hrozi-demolice-v-prachaticich-se-prouzda-nakopnout-mesto-kulturou-nebo-betonem/>
- <https://denikn.cz/171864/prodal-auto-aby-mel-na-pomoc-chudym-pribeh-byvaleho-usteckeho-starosty-je-plny-padu-i-nadeje/>
- <https://denikn.cz/160182/tahle-elektrarna-mela-byt-uz-davno-zavrena-chceme-mit-nejakou-budoucnost-rikaji-lide-kteri-blokuji-chvaletice/>
- <https://denikn.cz/152080/tata-by-me-na-letnou-nepustil-voli-ano-podpora-protestu-rose-i-ve-vlazne-ostrave-nekdy-deli-rodiny/>

Reportáž Změna klimatu 7. července 2019 7:21

Tahle elektrárna měla být už dávno zavřená. Chceme mít nějakou budoucnost, říkají lidé, kteří blokují Chvaletice

JANA USTOHALOVÁ + Odebírat e-mailem

ADÉLA SKOUPÁ + Odebírat e-mailem

Protivládní protesty Reportáž 23. června 2019 15:05

„Táta by mě na Letnou nepustil. Volí ANO.“ Podpora protestů roste i ve „vražné“ Ostravě, někdy dělí rodiny

JANA USTOHALOVÁ + Odebírat e-mailem

Do Prahy přijíždějí účastníci demonstrace na Letné. Foto: Ludvík Hradílek, Deník N